

IMA LI PODELE VLASTI U SRBIJI?

Organizovanjem debate "Ima li podele vlasti u Srbiji?", Fondacija Centar za demokratiju i Fridrih Ebert Fondacija, želele su da skrenu pažnju javnosti na uvek aktuelno pitanje, koje predstavlja polaznu osnovu svakog demokratski ustrojenog društva. Da uzmu učešća, pozvani su predstavnici svih grana vlasti, nezavisnih institucija, političkih stranaka, nevladinih organizacija i nezavisni eksperti. Uvodnu reč dali su profesori Univerziteta u Beogradu, predsednik UO Fondacije Centar za demokratiju, prof. dr Dragoljub Mićunović i bivši dekan Fakulteta političkih nauka, prof. dr Vukašin Pavlović.

Prof. dr Dragoljub Mićunović podsetio je prisutne i zainteresovanu javnost da je ideja podele vlasti, pored toga što je kontinuirano razvijana i uglavnom poštovana, kao najvećeg neprijatelja imala samu vlast i njenu "tendenciju da se, monteskejovski rečeno, „sužava“ što je moguće više", uz napomenu da je zadatak prijatelja demokratije da "upoređuju teorijske pretpostavke i stvarnost, koja se često veoma razlikuje i od ustavno-pravog poretka i od opšteprihvaćenih ideja". Mi-

» *Zadatak Demokratskog političkog foruma je upravo u tome da, sa jedne strane, budi uspomene na slobodu, i s druge strane, da ima neke standarde u vidu i da se za njih zalaže, pogotovo kada se oni gaze.*
(Dragoljub Mićunović)

ćunović je istakao da je preispitivanje i upoređivanje teorije i prakse posebno važno u Srbiji gde "sužavanje vlasti" dobija karikaturalne vidove.

Prof. dr Vukašin Pavlović napravio je istorijski osvrt na razvoj samog koncepta, započevši svoj govor tezom da je pitanje ograničavanja apsolutne moći onih na vlasti bilo i ostalo jedno od ključnih pitanja kako kla-

sične, tako i moderne političke misli. "No, uobičajeno se smatra da je to kao doktrinu formulisao Monteskeje u čuvenom delu "Duh zakona" sredinom 18. veka, u doba prosvetiteljstva", dodao je profesor. Pavlović je zaključio da visok nivo političkih sloboda predstavlja ključnu pretpostavku za zasnivanje modela podele vlasti, čija se suština sastoji u razdvajanju zakonodavne, izvršne i sudske vlasti i uspostavljanju ravnoteže među njima.

Govoreći o kapacitetima institucija Republike Srbije, Vladimir Todorić (DS) istakao je da je njegovo uverenje da su one ispražnjene od suštinskog odlučivanja. Parlament je postao tehničko telo koje služi za donošenje unapred pripremljenih odluka. "Evropa se promenila, i njima ovde i sada demokratija ne treba. Ovde treba da bude jedan zid, jedna tampon zona, kao što je bio slučaj pre dva ili tri veka", rekao je Todorić.

Na tom tragu, narodni poslanik Dušan Petrović je rekao da "naše društvo ne može institucije, koje su koncipirane u najvišim pravnim aktima, suštinski da dovede do toga da one proizvode javni život, koji bi trebalo da proizvodi okvir za sve drugo". Rešenje se može tražiti u povećanju prostora participacije građana u odlučivanju, što se može postići preko povećanja nadležnosti lokalnih samouprava i regionalizacijom države.

» *Nije moguće braniti ni jedan politički princip, ni podelu vlasti, kapacitet Narodne skupštine, nezavisnost pravosuđa ili slobodu javnosti, ukoliko nemate milione ljudi koji doživljavaju to kao svoj interes.*
(Dušan Petrović)

Neven Cvetićanin sa Instituta društvenih nauka svoj stav temelji na dve osnovne teze. Prvo, polazi od toga da strukturalno usađeno siromaštvo ne može da nađe svoj izraz u građanskoj demokratiji, već traži vođu čvrste ruke. Sa druge strane, ukazuje na globalni trend u zemljama sa dugom demokratskom tradicijom, odnosno u Zapadnoj Evropi i SAD-u, koji ne ide u prilog po-

» *Sužava se prostor građanskih sloboda, a povećava se prostor zahteva za bezbednošću, pogotovo kada je u pitanju terorizam.*
(Neven Cvetićanin)

Zoran Lutovac
@ZoranLutovac

Svaka vlast mora da bude efektno ograničena, kako ne bi mogla prekoračiti ovlašćenja koja ima. #DPF

Марија Јањушевић
@marijanedic7

"За слабљење демократије у Србији одговорни су они који су грађане учинили сиромашнима" #DPF #ДФФ

Ana Manojlović
@AnaManojlovic

Sveopste siromastvo ne moze da nadje svoj izraz u gradjanskoj demokratiji, Cveticanin #dpf

novnom stvaranju države blagostanja.

Cvetićaninov kolega Zoran Lutovac osvrnuo se na teoriju i rasprave o demokratiji i oprečna mišljenja o njoj. Jedan deo mislilaca smatra da se suočavamo sa manjkom demokratije – "kapitalizam je postao neukrotiv za demokratiju, odnosno tržište je prevagnulo u odnosu na demokratske principe". Drugi deo smatra da postoji višak demokratije – "govori se o "demokratskoj preopterećenosti" koju spominje Hantington, i on smatra da bi problem trebalo rešiti kroz ograničavanje polja demokratije".

Nada Kolundžija iz Demokratske stranke podsetila je da demokracija i parlamentarizam u savremenoj formi

» *U Srbiji ne postoji efektivna podela vlasti, možemo je naći samo u politikološkim i pravnim udžbenicima i, načelno, u Ustavu. Puka podela vlasti nije dovoljna, već je neophodno da unutrašnja struktura organa vlasti bude takva da taj princip učini delotvornim.*
(Zoran Lutovac)

postoje 26 godina u Srbiji i da je za to vreme napravljeno mnogo propusta. "Ono što nam se danas dešava izgleda kao krug koji se vratio na tačku devedesetih

» *Srpsko društvo ne oseća suštinsku potrebu za demokratijom i samostalnim, snažnim institucijama. Za to je potrebno obrazovanje i mediji koji kod nas nisu u funkciji razvoja svesti kod ljudi o potrebi za demokratijom.*
(Nada Kolundžija)

godina", rekla je Kolundžija.

Vida Petrović Škero, bivša predsednica Vrhovnog kacionog suda, podsetila je na upozorenja domaćih i stranih stručnjaka, posebno Venecijanske komisije, prilikom donošenja Ustava iz 2006. godine i implikacije ustavno-pravnih rešenja, koje iz njega proizilaze, u odnosu na autonomiju pravosudne grane vlasti. "Ustav

» *Šta se kod nas desilo? Imamo simulaciju zakona – zakoni se prave tako da uvode sve ono što bi svako od nas bio veoma sretan da se može izvršiti, ali se oni donose kao prazno slovo na papiru.*
(Vida Petrović Škero)

je konstituisao sudsku vlast koja faktički ne postoji kao vlast, nego kao niz organa koji će suditi, ali nisu nezavisna vlast. I unutar zemlje, i Venecijanska komisija ukazivali su da faktički sudska vlast neće postojati ako se najviši organ sudske vlasti bira tako što izbor vrši Narodna skupština", zaključila je Petrović Škero.

Nebojša Đuričić, sudija Drugog osnovnog suda u Beogradu i predsednik UO Foruma sudija Srbije, rekao je da su tri ključne tačke dodira između tri grane vlasti budžet, administracije i najvažnije, izbor, napredovanje i razrešenje sudija. Dodao je da postoji novi Pravilnik o kriterijumima i merilima za vrednovanje rada sudija, koji se ne primenjuje duže od godinu dana na način na koji bi trebalo da se primenjuje.

» *Ključno pitanje jeste koji su to kriterijumi za izbor, napredovanje i razrešenje sudija, i to bi trebalo da radi novo, nezavisno telo.*
(Nebojša Đuričić)

Sociološkinja Vesna Pešić pošla je od pretpostavke da "naše ponašanje zavisi, pre svega, od vrednosnog sistema koji dominira u društvu. U našem društvu dominiraju monističke vrednosti koje su okrenute protiv pluralizma". Pluralizam, smatra gospođa Pešić, počiva na podeli, ne državne vlasti, nego suverene vlasti i crkve, što još nije učinjeno u Srbiji. To predstavlja poseban problem, s obzirom da je crkva u Srbiji "kao osnovni izvor vrednosti, izuzetno nacionalistička, monistička,

» *Čitava ideja neprekidnog diferenciranja, podela i novih struktura predstavlja samu mogućnost i definiciju razvoja kao takvog, dok mi težimo jedinstvu, da budemo primitivno društvo vezano u čvor.*
(Vesna Pešić)

mrzi pluralizam i podelu vlasti".

Narodni poslanik Đorđe Vukadinović nadovezao se na tvrdnje gospođe Pešić zaključivši da se mi klatimo kao društvo, i građani i elita, između dve krajnosti – pluralizma i monizma. "Kada ste gladni, onda vam treba hleb, kada ste ugroženi egzistencijalno, onda vam treba sigurnost. Autoritarnost može da vam smeta samo ako ste dovoljno obrazovani, ako možete da prepoznate da vam fale sloboda i demorkatija", rekao je Vukadinović.

Ima i onih koji nisu egzistencijalno ugroženi, ali su neobrazovani. Mlada neobrazovana i poluobrazovana populacija, sa jedne strane, i onaj najstariji deo populacije čini glasačku mašineriju aktuelne vlasti.
(Đorđe Vukadinović)

Ksenija Petovar (Fondacija Centar za demokratiju) osvrnula se na ulogu i položaj profesionalnih i stručnih udruženja u srpskom društvu. Takozvani obračun sa tehnokratijom iz sedamdestih godina prošlog veka vidi kao postupak koji je stručno obezbedilo Srbiju. "2000. godine nama se desila ista situacija. Iz procesa odlučivanja, iz institucija su isključeni stručnjaci i dovedeni su partijski i parapartijski lažni znalci", dodaje ona. Zaključuje da smo nakon oktobarskih promena razorili ono malo profesionalnih institucija koje su bile formirane u komunizmu.

Svedoci smo da i nova vlast počinje da osniva svoja stručna udruženja. Plaćićemo taj ceh što nismo uspeli da obezbedimo da profesionalci imaju svoja udruženja i da ona budu nezavisna od vlasti.
(Ksenija Petovar)

Naše društvo se suočava sa velikim, dubokim nedostatkom samopouzdanja, što opet svi mi plaćamo. Izrazila bih lični strah od opšteg obesmišljavanja demokratije i ljudskih sloboda.
(Marija Janjušević)

Marinko Vučinić iz Beogradske otvorene škole istakao je tvrdnju da trenutni režim ide ka otvorenoj autoritarnoj vlasti. "Govoriti o podeli vlasti u ovom sistemu je apsolutno nemoguće zato što svi znamo da je skoro sva vlast u rukama jednog čoveka, koji se služi demagogijom i populizmom svakodneвно".

Nezavisnost pojedinih grana vlasti nije dovoljna da bismo imali podelu vlasti, nego je potrebna i odgovornost onih koji vrše tu vlast. Ljudi koji su dolazili na funkcije, u najvećem broju slučajeva, bili su odgovorni svojim partijama. Mi smo izgubili odgovornost kao vrednost.
(Miodrag Milosavljević)

Profesor Pavlović je u završnom govoru rekao da "svi politički poreci i svi vlastodršci greše u jednom: kada uništavaju autonomiju određenih polja – kulture, univerziteta, rada i sindikata – seku granu na kojoj sede. Dakle, nema političkog poretka koji može silom ili samo po političkom kriterijumu da ostane trajan i da napreduje, već mora da se oslanja na neke nepolitičke stubove".

Profesor Mićunović svodi debatu zaključkom da postoje tri nivoa na kojima možemo da raspravljamo. "Jedan je geopolitički – naša neutralnost i to balansiranje između velikih sila dovodi nas do toga da umesto jednog gospodara imamo dva. Drugi je nivo društva – mi sad imamo toliko zavađeno društvo na osnovu ideologija, tradicija, ekonomskih odnosa, da smo mi u situaciji predgrađanskog rata. Treći nivo predstavljaju politički odnosi – součavamo se, i to treba jasno reći, sa željom jednog čoveka da napravi privatnu državu."

» *Za nas je u ovom trenutku bitno da odbranimo građanska prava, da odbranimo slobodu, da se odbranimo od straha, da se odbranimo od klevetanja. Nema dobre države bez dobrih građana, koji su važni za odbranu tekovina države. (Dragoljub Mićunović)*

Fondacija Centar za demokratiju nastavlja sa organizacijom debata kroz projekat Demokratski politički forum u cilju okupljanja i povezivanja što većeg broja aktera zainteresovanih za unapređivanje demokratije, položaja građana i socijalne pravde u Srbiji.

Od ove godine svi zainteresovani mogu na internetu da prate prenos uživo, a na socijalnim mrežama tok debate može se pratiti putem oznake #DPF.

Pratite nas na: <https://www.facebook.com/politickiforum>

 <https://twitter.com/politickiforum>

 <https://www.youtube.com/user/politickiforum>

FONDACIJA CENTAR ZA DEMOKRATIJU
Kraljice Natalije 70/II, 11000 Beograd
Tel/faks +381 11 3627 780, +381 11 3627 790 • info@centaronline.org
www.centaronline.org